

Nieuwsbrief 5 **Bloeiend Bedrijf**

Veldseizoen 2012

In deze nieuwsbrief kijken we terug op alweer het tweede veldseizoen van Bloeiend Bedrijf. We geven een indruk van de meer dan 50 interessante veldbijeenkomsten in en langs de akkerranden, en gaan in op de meest gestelde vragen.

Verspreid door het hele land ontvingen de Bloeiend Bedrijf deelnemers honderden bezoekers. In het veld bespraken we de aanleg en beheer van bloeiende akkerranden en de kansen voor duurzame gewasbescherming.

Bladluisonderdrukking voordat de akkerrand bloeit

Loopkevers kunnen massaal aanwezig zijn in akkers, zij onderdrukken ook bladluizen als de akkerrand nog niet bloeit. Voer dus ook een gewasinspectie uit voor de eerste bespuiting tegen bladluizen, ook als de akkerrand nog niet bloeit!

Dit jaar werd het pas vrij laat warm, waardoor de op tijd (eerste helft april) ingezaaide akkerranden pas in juni volop bloeiden. De meest gestelde vraag dit jaar was dan ook: hoe worden bladluizen

onderdrukt als de rand nog niet bloeit?

De eerste bladluizen zijn ook in mei al actief, en dat was zeker dit jaar ruim voordat de akkerranden bloeiden. In die fase zijn dus de natuurlijke vijanden belangrijk die ook zónder nectar en stuifmeel kunnen zoals loopkevers en spinnen. Zij vertragen de ontwikkeling van bladluizen. Zodra bij stijgende temperaturen de bladluizen gaan toenemen en richting de schaderepels ontwikkelen, kunnen de effectiefste bladluisrovers zoals zweefvliegen en sluipwespen daar razendsnel op reageren. Dat is meestal in juni, als ook de akkerranden bloeien!

Wilt u toch meer bloei in het vroege voorjaar? Meerjarige bloeiende landschapselementen zoals struiken en meerjarige akkerranden kunnen in maart al voeding bieden aan zweefvliegen en sluipwespen.

Bloeiend Bedrijf is: meer dan 500 landbouwondernemingen en tientallen Agrarische Natuurverenigingen, landelijk ondersteund door Veelzijdig Boerenland, het Louis Bolk Instituut, ZLTO, BoerenNatuur en De Natuurweide.

Bloeiend Bedrijf wordt vanaf maart 2011 drie jaar gefinancierd door het Ministerie van Economische zaken, Landbouw & Innovatie en het Europees Landbouwfonds voor Plattelandsontwikkeling. Meer info:

➔ www.bloeiendbedrijf.nl

Bloeiend Bedrijf nieuwsbrieven

Dit is de vijfde nieuwsbrief van Bloeiend Bedrijf. In deze nieuwsbrieven leest u over hoe het samenwerkingsverband werkt aan bloeiende akkerranden voor natuurlijke plaagbeheersing. De nieuwsbrief verschijnt zowel digitaal als in gedrukte vorm. Op www.bloeiendbedrijf.nl kunt u zich inschrijven op de nieuwsbrief en oudere edities teruglezen.

Wilt u iets in deze nieuwsbrief plaatsen? Neem contact op met Boki Luske:

➔ b.luske@louisbolk.nl

Aardappeltopluis

Vuilboomluis

Wegedoornluis

Groene perzikluis

Praktijknetwerk BIJenBESTUIVING

Honingbijen, wilde bijen en hommels zijn belangrijke bestuivende insecten. Een aantal teeltsystemen zoals de fruitteelt, zaadteelt en enkele groente- en akkerbouwgewassen zijn mede afhankelijk van insectenbestuiving. Om deze ecosystemedienst veilig te stellen gaat dit jaar het Praktijknetwerk BIJenBESTUIVING van start. Met agrarische ondernemers en imkers gaan we aan de slag om het agrarische landschap bij-vriendelijker te maken, met speciale aandacht voor gewasbestuiving. Voor informatie of aanmelden voor het netwerk:

- ➔ www.boerenmetbijen.nl
- ➔ b.luske@louisbolk.nl

Uitgelicht: Bladluizen in aardappel

Door de gewasbescherming van aardappel af te stemmen op de schadedrempels van bladluizen is er vaak een besparing in middelen mogelijk. Voor het bepalen van schadedrempels in consumptie- en zetmeelaardappelen onderscheiden we 3 categorieën bladluizen: de Aardappeltopluis, de Wegedoorn- en Vuilboomluis en de Groene perzikluis. Elke groep heeft een eigen schadedrempel die te tellen is per samengesteld blad van aardappelplanten, bijvoorbeeld langs het spuitspoor.

Voor alle bladluizen geldt: Een gezonde populatie natuurlijke vijanden zorgt ervoor dat de bladluisdruk minder snel boven de schadedrempel komt.

De **Aardappeltopluis** is de grootste soort. Hij arriveert in de eerste twee weken van juni en is langwerpig met duidelijke, rode oogjes en lange voelsprietten, zelfs langer dan het lichaam. Ze hebben gif in hun speeksel waarmee ze de zogenaamde "toprol" veroorzaken: opkrullen-

de bovenste bladeren. Ze overwinteren in droge, vorstvrije plekken zoals kassen. Advies schadedrempel: gemiddeld 2 luizen per samengesteld blad. Ware grootte: max 4 mm.

De **Vuilboomluis** en **Wegedoornluis** zijn veel kleiner en ronder en zijn niet zo beweeglijk. De voelsprietten zijn korter dan het lichaam. Bij zeer grote groepen bladluizen kan zuigschade optreden. Ze overwinteren op respectievelijk Vuilboom en Wegedoorn. Tegen deze luizen werken weinig chemische middelen. Advies schadedrempel: gemiddeld 25 luizen per samengesteld blad. Ware grootte: max 2,4 en 2,5 mm.

De **Groene perzikluis** is een beweeglijke soort met voelsprietten die net zo lang zijn als het lichaam. Ze overwinteren op allerlei *Prunus*soorten, zoals kers. Advies schadedrempel: gemiddeld 50 luizen per samengesteld blad. Ware grootte: max 2,6 mm.

Uitgelicht: Wilde chichorei

In de meerjarige akkerranden is wilde chichorei één van de belangrijkste late bloeiers. Ten minste twee weken na de langste dag komt deze plant tot bloei. De hemelsblauwe bloemen staan alleen in de ochtend open en sluiten zich weer omstreeks de middag.

Oorspronkelijk afkomstig uit het Middellandse-Zeegebied, is wilde chichorei nu een typische berm en dijkplant in Nederland. Op rivierklei gedijt zij het beste, óók op plekken waar structuurschade is opgetreden. Wilde chichorei is sterk verwant aan de cultuurgewassen andijvie en witlof.

Gezien op uw akkers!

Dit jaar hebben we weer ontzettend veel nuttige insecten gezien. Het interessante is dat we allerlei verschillende levensstadia vinden in akkerbouwgewassen als

aardappel, granen en suikerbieten. De foto's hieronder zijn allemaal genomen tijdens de veldbijeenkomsten van dit jaar.

Gebruik deze foto's om uw zoekbeeld voor nuttige insecten te verfijnen. Ze zijn daarom een goede aanvulling op het veldgidsje **Akkernatuur** van het Louis Bolk Instituut. Daar-in staan ook foto's van volwassen insecten, popjes samen met nog veel meer informatie over akkerranden en geschikte akkerrandbloemen.

We weten inmiddels dat veel soorten **zweefvliegen** hun eitjes leggen bij **bladluizen**. Dat hebben we dit jaar ook veelvuldig gezien bij bladluizen in granen (links), aardappels (rechts) en in suiker-

bieten. De bladluizen op de foto weten nog niet wat hen te wachten staat, maar wanneer de zweefvliegen-larven uit de eitjes komen eten ze tot wel duizend bladluizen voordat ze verpoppen.

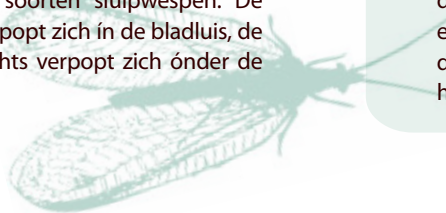

Bladluismummies hebben we ook dit jaar weer massaal gezien. Het zijn de overblijfselen van een bladluis waarin een sluipwesp een eitje heeft gelegd. Dat eitje is uitgekomen, de larf heeft de bladluis van binnenuit opgegeten en is

dan gaan verpoppen. De bladluizen op de foto's zijn geparasiteerd door twee verschillende soorten sluipwespen. De soort links verpopt zich in de bladluis, de sluipwesp rechts verpopt zich onder de bladluis.

Gaasvliegen zien we meestal pas later in het jaar in grote getale. Zeker in aardappels waar de luizen ook wat later zijn. Dit jaar waren we bij Henk Huijning in Westdorp de gelukkige getuige van de geboorte van een Gaasvliegen-larve. Op de foto zien we de larve uit het eitje kruipen. Vanaf dat moment zal deze alle bladluizen opeten totdat de larve, uiteindelijk bijna een centimeter groot, gaat verpoppen.

De typische eitjes zijn kleiner dan een speldenknop en zitten op een steeltje. Dat steeltje zorgt ervoor dat de jonge larven niet elkaar op eten, en dat ze minder snel gevonden worden door mieren en lieveheersbeestjes.

Uitgelicht: ANV Drenthe

Agrarische natuurvereniging (ANV) Drenthe is een zelfstandige vereniging van boeren en burgers die een substantiële bijdrage levert aan een duurzaam en leefbaar Drents platteland. ANV Drenthe is ontstaan door samenwerking van alle ANV's in Drenthe. Professionalisering is een belangrijk agendapunt. Er wordt gewerkt vanuit een vast secretariaat, dat de komende jaren op basis van nieuwe projecten gestaag zal groeien.

Dit jaar werkt ANV Drenthe aan de akkerranden van Bloeiend Bedrijf waaraan een kleine 100 leden meedoen. De deelnemers zijn bijzonder enthousiast, de veldbijeenkomsten hadden een erg

Op 26 juli was in Westdorp de themadag over boven- en ondergrondse biodiversiteit

goede opkomst. Veel deelnemers zijn verrast door de resultaten en zien het als een uitdaging ermee door te gaan.

Naast de akkerranden van Bloeiend Bedrijf kent Drenthe sinds 5 jaar het project Bloemrijke akkers. Akkers en overhoekjes die met een bloemrijk mengsel worden ingezaaid, vooral bedoeld voor levering van nectar aan bijen. In totaal is dit jaar 150 ha bloemrijke akkers aangelegd.

ANV Drenthe is betrokken bij de ontwikkelingen rond het Gemeenschappelijk landbouwbeleid via de COP2 (community of practice): een "denktank" vanuit het ministerie EL&I. ANV Drenthe is bezig de mogelijkheden rond collectieven en groene en blauwe diensten te onderzoeken om haar leden volledig te kunnen adviseren en begeleiden. Hiervoor werkt zij samen met diverse partners om haar doelen te verwezenlijken.

De komende jaren zal er samen met leden, boeren en burgers bijvoorbeeld gewerkt worden aan meer biodiversiteit en daarmee ook aan de leefbaarheid van het Drentse platteland!

➔ www.anvdrenthe.nl

De positie van 'collectieven' in het nieuwe GLB

Met de herziening van het Gemeenschappelijk Landbouw Beleid (GLB) in 2014 gaat de positie van 'gebiedscollectieven' veranderen. Interessant is om onze eigen aanpak eens onder de loep te nemen.

Bloeiend Bedrijf is een landelijk samenwerkingsverband (collectief), waarbij de regionale begeleiding voor een groot deel in handen is van de agrarische natuurverenigingen (ANV's). Zij ondersteunen de deelnemers van Bloeiend Bedrijf bij de verschillende activiteiten, vooral als het gaat om de organisatie. Deelnemers zorgen zelf voor de uitvoering, zoals de aanleg en het beheer van de akkerranden.

De landelijke begeleiding van Bloeiend Bedrijf verzorgt de landelijke organisatie, de inhoud en de uitbetalingen aan de deelnemers. Bloeiend Bedrijf wordt op zijn beurt betaald door de landelijke overheid. Hier zit nog een laag tussen, namelijk de uitvoerende tak van het ministerie van EL&I: Dienst Regelingen.

Het is de vraag of de positie van collectieven in het nieuwe GLB verandert, en of collectieven zoals Bloeiend Bedrijf direct contractpartner worden van de overheid. De afstemming van maatregelen kan dan plaatsvinden in de uitvoeringslaag tussen collectief en grondgebruikers.

GLB en akkerranden

Een belangrijk element in de voorstellen van de Europese Commissie voor de herziening van het GLB is het vergroenen van de directe betalingen aan boeren. Voor de akkerbouw ziet de Nederlandse overheid vooral toekomst in de maatregel Ecologische Braak: 7% van het bedrijfsareaal ingericht 'voor ecologische doeleinden'.

Op dit moment is er volop discussie over de invulling van de maatregelen (verplicht of optioneel) en in welke mate (7% of meer, of minder). Mogelijk worden ook de Bloeiend Bedrijf-akkerranden onderdeel van deze maatregelen. Immers, het versterken van de functionele agrobiodiversiteit heeft een gunstig effect op de akkernatuur!

➔ www.toekomstglb.nl/vergroening-240.html

De volgende nieuwsbrief staat voor januari 2013 gepland. Heeft u ideeën? Laat het ons weten.

Contact:

Dr. Merijn Bos, Louis Bolk Instituut
Hoofdstraat 24, 3972 LA Driebergen
t: 0343-523860 / m.bos@louisbol.nl

Ir. Dave Dirks, Veelzijdig Boerenland
Richard Holkade 22, 2033 PZ Haarlem
t: 06-41132609 / dirks@veelzijdigboerenland.nl

Teksten: Merijn Bos, Boki Luske, Dave Dirks, Bert Wiekema

Fotografie: M. Bos en B. Luske, op akkers van Van Kessel/Erchem, Overesch/Raalte, Boerma/Rottum Salome/IJzendijke, Rijk-Vermue/Wolphaartsdijk, Huijning/Westdorp, Hilbrands/Wezup, Hopmans/Woensdrecht, ANOG, van Trijen/Halsteren.

Layout: www.fingerprint.nl

➔ www.bloeiendbedrijf.nl

